

Rapport Museale Verwervingen

Deelcollectie: Afdeling Geschiedenis, objecten verworven tussen 1946 -1954

12 april 2021

RESULTAAT:	
Afgerond onderzoek	219 records
Records met herkomst zonder lacunes	57 records
Records met herkomst mét lacunes	161 records
Objecten met niet-heldere herkomst	1 record/object
Records uitgesloten van onderzoek	1 record

Resultaat

De selectie objecten van de afdeling Geschiedenis die zijn verworven tussen 1946 en 1954 beslaat 219 records. In deze selectie bevindt zich een groot aantal objecten waarvan de uniciteitswaarde laag is, omdat het aannemelijk is dat ze in serie zijn vervaardigd. Hierdoor zijn de aanknopingspunten voor onderzoek te beperkt om goed herkomstonderzoek te kunnen verrichten. Dit geldt voor objecten als munten, penningen, prenten, pamfletten, brieven en boeken. Bij de selectie van de objecten zijn munten en penningen, voorafgaand aan het daadwerkelijke onderzoek, als aparte categorie bekeken. Er is een afgewogen keuze gemaakt om bepaalde metalen objecten toch mee te nemen in dit herkomstonderzoek. Dit is om verschillende redenen gebeurd, zoals in het geval van een bijzondere munt, een opvallende verwervingsnaam of als er een belangrijke aanwijzing in de museuminventaris staat, zoals een opschrift of literatuurverwijzing. Objecten waar mogelijk verwijzingen naar een eventuele eigenaar op zouden kunnen staan en die zich in de depots van het museum in Amsterdam bevinden, zijn per item bekeken.

Opvallend aan het onderzoek voor de periode 1946 – 1954 is dat een groot deel van deze verwervingen geen eerdere herkomst vóór mei 1945 heeft. Dit geldt voor objecten die zijn verworven van particulieren en kunsthandels maar ook voor objecten die zich al binnen de muren van het museum bevonden maar niet eerder geïnventariseerd waren.

In 1949 hebben er 9 overdrachten plaatsgevonden van het Rijksprentenkabinet naar de afdeling Geschiedenis van het museum. In 1951 volgde er nog een transfer. Waarschijnlijk is de keuze van overdracht gebaseerd op de voorstelling van het drukwerk, nl. politieke pamfletten. Geen van deze objecten zijn eerder ingeschreven geweest bij het Rijksprentenkabinet en ondanks dat er uitvoerig onderzoek en navraag is gedaan, is er geen eerdere herkomst vastgesteld voor een van deze objecten.

Bij 40 historischepenningen (100 records) staat op de inventariskaart genoteerd: "Gevonden zonder nummer op het schilderijendépôt en door de afdeling schilderijen overgedragen, maart 1951.". Eén Historiepenning in doosje (3 records) is gevonden in een bureau in 1952. Al deze objecten zijn toen ingeschreven bij een herinventarisatie maar kwamen niet voor verder onderzoek in aanmerking wegens te weinig aanknopingspunten.

Bij objecten die wel goed te traceren zijn, is in 44 gevallen vervolgonderzoek uitgevoerd.

Bij 1 object is een herkomst vastgesteld waarvan alle eerdere gegevens vóór mei 1945 ontbreken. Het is in 1947 gevonden in een kast maar omdat het een boek is met een duidelijk herkenbare kaft, en in die zin uniek, wordt de herkomst als niet helder beschouwd.

Niet-heldere herkomst:

1)

NG-1056

Objectnummer: NG-1056

Objecttitel: Anoniem, *De Jubilaeum roset - Oranje boven 1813-1863*

Herkomstzin: ...;? first recorded in the museum, 1947

Lacunes 1933-1945: ja

Dit boek is na mei 1945 voor het eerst geregistreerd. Het is in 1947 gevonden in een kast op een gang van het museum. Er is niets bekend over de herkomst vóór 1947. Vanwege de kaft wordt het als bijzonder genoeg beschouwd om het als een uniek exemplaar te zien zodat het in deze categorie niet-helder is geplaatst. Ieder uniek object dan in oorlogstijd of in de jaren vlak na de oorlog is verworven en waarvan niets over de herkomst bekend is, wordt als niet-helder beschouwd.

Uitgelicht (intern deel)

De herkomstgeschiedenis van onderstaande objecten viel tijdens het onderzoek op. Ze hebben een herkomst die niet als verdacht wordt beschouwd maar hun herkomst bevat informatie die het vermelden waard is.

1. NG-BR-513, Gerrit Burghorst, *Kort recht gepunt zwaard met koperen pareerstang en hertshoornen greep met schede*, 1700 – 1800.

Dit zwaard is een bruikleen van het museum Rotterdam en behoort sinds 1905 tot de collectie van het museum. Dit object is direct uitgesloten van onderzoek.

2. In deze selectie zijn 4 objecten (5 records) opgenomen uit de collectie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG). Alle hebben ze een heldere herkomst voor de periode 1933 – 1945.
3. NG-83, *Vlag uit de voormalige Nederlandse koloniën*, 1874

Deze vlag heeft een heldere herkomst voor de periode 1933 – 1945 omdat het via vererving binnen de familie van schenker is gebleven. De vlag zelf is echter ontvreemd bij een bestorming van een paleis in Atjeh waardoor de schenker eigenlijk niet de rechtmatige eigenaar was.

4. NG-105 tot en met NG-118, *Grafborden van overheidsbekleders in Chinsurah*

In de selectie zitten 14 grafborden die van 1767 tot 1949 in een door Nederlanders gebouwde kerk in Chinsurah (het huidige Hugli-Chuchura) in India hebben gehangen. In 1949 zijn ze geschonken door de Bisschop van Calcutta.

5. NG-155, Martin Holtzey, *Penning van vijftigjarig huwelijk van Arendt van der Waeyen en Sara Hinloopen*, 1760

Deze penning is verworven van G. J. K. baron van Lynden in december 1950. Van Lynden was een actieve NSB'er en onder meer burgemeester van Baarn in 1944. Vanwege deze reden is er vervolgonderzoek naar dit object verricht. De herkomst van deze penning wordt desalniettemin als helder en niet verdacht beschouwd. Deze penning is zeer waarschijnlijk via vererving binnen de families Van er Waeyen, Warin en Van Weede in het bezit gekomen van baron van Lynden want er is familieverwantschap tussen de schenker en de opdrachtgevers van de penning. Bovendien is er sprake van een inhoudelijke verwantschap. G. J. K. baron van Lynden heeft in 1950 vier portretten onder meer pastels Arendt van der Waeyen en Sara Hinloopen en twee wapenborden uit zijn bezit aan het museum verkocht.

5. NG-121, *Armstoel gebruikt door Paul Kruger*

De herkomst van deze armstoel is helder. Het was in eigendom van de Nederlandse staat en is door Paul Kruger gebruikt, toen hij reisde op het marineschip Hr Ms. Gelderland in 1900. Kruger schonk de armstoel aan de Zuid-Afrikaansche Stichting Moederland (ter ondersteuning van oud Zuid-Afrikaans spoorweg-personeel) in Nederland rond 1900. Na het ontbinden van deze stichting kwam de stoel in bezit van een bestuurslid. Zijn zoon schonk de stoel in 1949 aan het museum.

6. NG-87, *Grafbord van Frans Banning Cocq (1605-55), heer van Purmerland en Ilpendam*

Volgens de inventariskaart is dit grafbord: 'Door de heer J.L. de Boer, conservator van het museum te Elburg in de winter 44/45 te Elburg als brandhout gesignaleerd, door hem gered en vervolgens aan het R.M. aangeboden. Mei 1948 in ruil voor een vitrine.' De herkomst is niet geheel duidelijk maar het is een opvallende herkomst dat het van het opstoken is gered tijdens de hongerwinter.

7. NG-81, Anoniem, *Geboortepenning van Adriaan Jacob van Dielen te Nagapatnam*, in of na 1685

Deze penning is aangekocht op de veiling van Kunsthandel Nijstad Antiquairs op 25 en 26 september 1947, waar onder andere de collectie Jagenau werd geveild. De kunsthandelaar Jagenau heeft een bedenkelijke reputatie, wegens zijn connecties met de Nazi's in bezettingstijd. Nadat Eelke Muller in 1998 de herkomst van de geboortepenning NG-81 in haar rapport *De aanwinsten van het Rijksmuseum in de periode 1940-1948: een inventarisatie* als mogelijk verdacht beschreef, had het onderzoek hiernaar speciale aandacht. Inmiddels is echter gebleken dat de collectie Jagenau op de tweede veilingdag 26 september 1947 verkocht is, terwijl NG-81 op de eerste veilingdag 25 september werd verkocht, toen de collecties Liffers en van Welderen Rengers werden geveild. De inventariskaart onderschrijft de herkomst van deze penning uit de collectie Van Welderen Rengers. De penning is vrijwel zeker door vererving van de familie Van Dielen, via de familie Crommelin bij de laatste eigenaresse Douairière E.A. van Welderen baronesse Rengers-van Schuylenburch (1880-1957) gekomen. Daarmee is de gehele herkomst duidelijk en helder.